

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ РИТУАЛЪТ НА РОДА МЪСГРЕЙВ

Превод от английски: Милена Попова, —

chitanka.info

Моят приятел Шерлок Холмс притежаваше една странност, която често ме е поразявала. Докато в методите си на разсъждение беше най-подреденият и систематичен човек и се обличаше спретнато, в личните си навици бе най-разхвърляният човек, способен да доведе съквартиранта си до лудост. Не искам да кажа, че аз самият съм педант. Хаотичната работа в Афганистан, съчетана с вродената ми склонност към бохемство, ме направи доста по-немарлив, отколкото подобава на един лекар. Но и за мен всичко си има граници и когато виждам човек, който си държи пурите в кофата за въглища, тютюна — в персийския си чехъл, а писмата, на които не е отговорил, приковава с ножче в средата на дървената полица над камината, започвам да се ядосвам. Освен това винаги съм смятал, че упражненията в стрелба са забавление, което трябва да се провежда на открито, и когато Холмс в някое от странните си настроения седнеше в креслото с револвера си и стотина куршума и започнеше да изписва с дупки по отсрещната стена патриотичните инициали V. R.^[1], според мен това категорично не подобряваше нито атмосферата, нито вида на стаята.

Помещенията вечно бяха пълни с химически вещества и реликви от различни престъпления, които се мотаеха на най-невероятни места, появяваха се в кутията с масло или на още по-неподходящи места. Но големият ми проблем бяха документите му. Той изпитваше ужас да не бъдат унищожени, особено онези, които бяха свързани с отминали случаи, ала едва през една-две години събираше сили да ги опише и подреди. Както вече съм споменавал в тези разбъркани спомени, след изблиците на буйна енергия при забележителните подвизи, с които се свързваше името му, го обземаше летаргия и тогава се търкаляше с цигулката и книгите си, като се придвижваше само от дивана до масата. Така книжката му се трупаха с месеци, докато всички ъгли на стаята не се изпълнеха с купища ръкописи, които в никакъв случай не биваше да се изгарят, а можеше да ги подрежда само собственикът им.

През една зимна вечер, докато седяхме до камината, се осмелих да предположа, че щом е свършил със залепването на изрезки в специалния си бележник, би могъл да употреби следващите два часа, за да направи стаята ни малко по-обитаема. Той не можеше да отрече, че молбата ми е основателна, затова с доста опечален вид отиде в спалнята си, откъдето се върна, теглейки голям метален сандък. Постами го в средата на стаята и след като се настани на табуретка

пред него, отвори капака. Видях, че една трета от него е пълна с пакети хартия, привързани с червена връв.

— Тук, Уотсън, има достатъчно случаи — каза той, като в очите му проблясваха палави искрици. — Струва ми се, че ако знаеше какво държа в този сандък, щеше да ме молиш не да прибирам, а да вадя от него разни неща.

— Значи това са бележките за ранните ти разследвания? Често ми се е искало да ги имам.

— Да, момчето ми, всичко това е правено бързешката, преди появата на моя биограф, който ме прослави — той внимателно, почти гальовно вдигаше пакет след пакет. — Не всички се увенчаха с успех, но сред тях има няколко чудесни загадки. Ето ги бележките за убийците от Тарлтън, за случая с Вамбъри, търговеца на вино, приключението със старата руския, необикновенния случай с патерицата от алуминий и пълните подробности за Риколети с кривия крак и кошмарната му жена. А тук пък... о, да, доста завързан случай.

Той се порови в дъното на сандъка и измъкна дървена кутийка с плъзгащ се капак, като онези, в които децата си държат играчките. От нея извади измачкан лист хартия, старинен месингов ключ, дървено колче с кълбо връв в единия край и три малки ръждиви метални колелца.

— Какво ще кажеш за тези неща, приятелю? — попита, като се усмихваше на изражението ми.

— Странна сбирка.

— Много странна наистина. А историята, свързана с тях, ще ти се стори още по-странна.

— Значи тези реликви имат история?

— Нещо повече, те *самите* са история.

— Какво искаш да кажеш?

Шерлок Холмс взе предметите един по един и ги нареди на масата. После се настани обратно в креслото си и ги огледа доволно.

— Всичко това е, за да ми напомня случая с ритуала на рода Мъсгрейв.

Неведнаж бях чувал да споменава за този случай, но така и не успявах да науча подробностите.

— Много ще се радвам, ако ми го разкажеш.

— И недей да се захващаш да подреждаш — извика той шеговито. — И без това няма да успееш. Но ще се радвам, ако прибавиш този случай към твоите летописи, защото обстоятелствата го правят уникален в криминалните архиви не само на Англия, но и изобщо. Сбирката на скромните ми постижения определено няма да бъде пълна, ако в нея липсва тази странна история. Вероятно си спомняш как аферата „Глория Скот“ и разговорът ми с нещастника, чиято съдба ти разказах, ме насочиха към професията, която се превърна в дело на живота ми. Познавах ме сега, когато името ми е известно нашир и надлъж, а както обществото, така и властите ме смятат за последен арбитър при разрешаването на заплетени случаи. Дори при първата ни среща, по време на случая, който ти увековечи под името „Етюд в червено“, вече си бях създал значителна, макар и не особено доходоносна клиентела. Ето защо трудно би разбрал колко ми беше тежко в началото и колко трябваше да чакам, докато успея да пробия. Когато за пръв път пристигнах в Лондон, наех квартира на улица „Монтегю“, точно зад ъгъла при Британския музей, и заживях там в очакване, като запълвах изобилието от свободно време с изучаване на онези клонове от науката, които биха помогнали на работата ми. От време на време ми попадаха разни случаи главно чрез бивши състуденти, защото през последните години в университета доста се говореше за мен и методите ми. Трети поред беше случаят с ритуала на рода Мъсгрейв и именно интересът, породен от тази странна поредица събития, и важните въпроси, които се оказаха заложи на карта, представляваха първа крачка към сегашното ми положение.

С Реджиналд Мъсгрейв бяхме в един и същ колеж и се познавахме бегло. Той не се радваше на особена популярност сред съучениците си, макар на мен винаги да ми се струваше, че онова, което те приемаха за надменност, всъщност бе опит да се прикрие силна вродена стеснителност. Външният му вид беше изключително аристократичен — слаб, с благороден профил и големи очи, сдържан и все пак любезен. Той наистина беше потомък на един от най-старите родове в кралството, макар че неговият клон през шестнайсети век се отделил от северните Мъсгрейв и се установил в Западен Съсекс, в имението Хърлстоун, може би най-старата обитавана сграда в страната. Изглежда, родното място оставя някакъв отпечатък върху

човека и аз не можех да погледна бледото му интелигентно лице или осанката му, без да видя сивите сводове, големите прозорци и вековните руини на феодалното имение. Веднъж-дваж си поговорихме и си спомням, че той прояви силен интерес към моите методи за наблюдение и правене на изводи.

Не бях го виждал четири години, когато една сутрин той влезе в стаята ми на улица „Монтегю“. Не беше се променил много, облечен елегантно и модерно — винаги си е бил конте, със същите спокойни любезни маниери, характерни за него и преди.

— Как вървят нещата при вас, Мъсгрейв — го попитах, след като се здрависахме сърдечно.

— Вероятно сте чули за смъртта на баща ми — каза той. — Почина преди около две години. След това, разбира се, трябваше да поема управлението на Хърлстоун, а тъй като съм и представител в Камарата, животът ми беше доста напрегнат. Но доколкото разбрах, вие, Холмс, извличате материална облага от способностите, с които ни изумявахте.

— Да — казах аз, — препитавам се благодарение на ума си.

— Радвам се да чуя това, защото в момента вашето мнение би било изключително ценно за мен. В Хърлстоун се случиха някои странни неща, а полицията се оказа безсилна да ги изясни. Става дума за нещо наистина необикновено и необяснимо.

Представяш си, Уотсън, с какво нетърпение го слушах — предоставяше ми се точно тази възможност, за която копнеех през всичките месеци на бездействие. Дълбоко в себе си вярвах, че мога да постигна успех там, където другите се провалят, и сега имах възможност да проверя доколко съм прав.

— Моля ви, разкажете ми всички подробности — извиках аз.

Реджиналд Мъсгрейв седна срещу мен и запали цигарата, която му подадох.

— Трябва да знаете — каза той, — че макар да съм ерген, ми се налага да поддържам в Хърлстоун голяма прислуга, защото състоянието на къщата изисква значителни грижи. Освен това през ловния сезон обикновено идват гости и не бива персоналът да не достига. Общо имам осем прислужнички, готвач, иконом, двама лакеи и едно момче за всичко. За градината и конюшната се грижи отделна прислуга. Сред тези слуги най-отдавна в семейството е Брънтън,

икономът. Преди да постъпи на служба при баща ми, той бил безработен учител, но с голямата си енергия и почтеност скоро стана безценен за домакинството. Едър, с приятна външност и забележително чело, а макар че служи при нас от двацет години, надали имаше повече от четирийсет. Странно е, че толкова дълго време се задоволяваше с толкова скромно положение при неговите достойнства и необикновени дарби — говореше няколко езика и можеше да свири на почти всички музикални инструменти. Но предполагам, че се е чувствал удобно и не е имал сили за промяна. Икономът на Хърлстоун винаги прави силно впечатление на всички гости на имението. Но този образец на съвършенството си има една слабост. Обича да задиря жените и можете да си представите колко е било трудно на човек като него да играе тази роля в затънтената провинция. Докато беше женен, всичко беше наред, но когато овдовя, непрекъснато ни създаваше неприятности. Преди няколко месеца се надявахме, че отново ще се задоми, защото се сгоди за Рейчъл Хауълс, втората прислужничка, но след това я заряза и се сближи с Джанет Тригълис, дъщерята на главния пазач на дивеча. Рейчъл, която е много добро момиче, но има горещ уелски темперамент, получи остро мозъчно възпаление и сега броди из къщата — или поне до вчера бродеше, — като изнурена сянка на предишното момиче. Това беше първата драма в Хърлстоун, а се случи и втора, която я засенчи напълно и бе предшествана от опозоряването и изчезването на икономата Брънтън, Ето какво се случи. Вече споменах, че този мъж бе умен човек, и точно неговият ум стана причина за падението му, защото подбуди у него неутолимо любопитство към неща, които ни най-малко не го засягат. Нямах представа, докъде е стигнал, докато едно случайно произшествие не ми отвори очите. Казах, че къщата прилича на лабиринт. Една нощ миналата седмица — по-точно в четвъртък — не можах да заспя, защото неразумно бях изпил чаша силно кафе след вечеря. След като се мъчих до два часа, се предадох, станах и запалих свещ с намерението да продължа романа, който четях. Бях оставил обаче книгата в билиардната, затова си облякох халата и тръгнах да я взема. За да стигна до билиардната, трябва да сляза по стълбището и да мина покрай началото на коридора към библиотеката и оръжейната зала. Представяте си как се изненадах, когато погледнах натам и видях, че през отворената врата на библиотеката мъждука светлина. Преди да

си легна, сам угасих лампата и затворих вратата. Естествено, първо си помислих, че са влезли крадци. Стените на коридорите в Хърлстоун са щедро окичени със стари оръжия. Грабнах една алебарда, оставих свещта, промъкнах се на пръсти по коридора и надникнах през отворената врата. В библиотеката беше икономът Брънтън. Седеше в едно кресло, подпрял чело на дланите си в дълбок размисъл, а на коленете му лежеше лист хартия, който приличаше на карта или схема. Стоях и го гледах в мрака, онемял от изумление. В края на масата имаше малка свещ, която хвърляше треперлива светлина, достатъчна, за да забележа, че е напълно облечен. Докато го гледах, той внезапно стана, отиде до едно бюро, отключи го и дръпна чекмеджето. Извади някакъв лист от вътре, върна се в креслото, пригладил листа на масата до свещта и се зае съсредоточено да го изучава. Като видях как невъзмутимо разглежда семейните ни документи, ме обзе такова възмущение, че пристъпих към него. Брънтън вдигна очи и ме видя на прага. Скочи с пребледняло от страх лице и напъха в пазвата си листа, който разглеждаше в началото. „Значи така се отплащаш за доверието, с което те удостоихме! — извиках аз. — От утре си уволнен.“

Той се поклони с вид на напълно смазан човек и се измъкна край мен, без да каже и дума. Свещта остана на масата и аз погледнах листа, който Брънтън беше извадил от бюрото. За моя изненада се оказа, че изобщо не е нещо важно — просто копие от въпросите и отговорите в странния древен обичай, наречен ритуала на рода Мъсгрейв. Това е своеобразна церемония в нашето семейство, през която от векове насам преминава всеки Мъсгрейв, когато навършва пълнолетие. Може би само някой археолог би проявил към него някакъв интерес като към нашия герб например, но иначе няма никаква практическа стойност.

— После ще се върнем към този лист — казах аз.

— Щом смятате, че наистина е необходимо — отговори той с известно колебание. — Да продължа с разказа. Заклучих бюрото с оставения от Брънтън ключ и тъкмо щях да изляза, когато с изненада установих, че икономът се е върнал и стои пред мен. „Господин Мъсгрейв — извика той с дрезгав от възмущение глас. — Не бих понесъл позора. Винаги съм се гордял с положението си и позорът би ме убил. Уверявам ви, ако ме хвърлите в отчаяние, смъртта ми ще тежи на вашата съвест. Решите ли, че след случилото се не може да остана при вас, за Бога, моля ви, позволете ми да ви връча предизвестие и да

напусна след един месец, все едно по мое желание. Това бих понесъл, господин Мъсгрейв, но не и да ме изхвърлите пред всички, които познавам толкова добре.“ „Не заслужаваш голямо снизхождение, Брънтън — отвърнах. — Поведението ти беше позорно. Но тъй като служиш на семейството отдавна, не искам да те опозорявам публично. Един месец обаче е твърде много. Върви си след седмица и посочи каквато желаш причина.“ „Само една седмица? — извика той отчаяно. — Нека да са поне две!“ „Една седмица — повторих аз. — Дори това е твърде великодушно.“ Той си тръгна сломен с наведена глава, а аз угасих свещта и се върнах в стаята си. През следващите два дни Брънтън изпълняваше задълженията си с най-голямо усърдие. Дори и не намеквах за случилото се и с известно любопитство чаках да видя как възнамерява да скрие позора си. На третата сутрин обаче той не се появи както обикновено след закуска, за да получи нарежданията ми за деня. На излизане от трапезарията случайно срещнах Рейчъл Хауълс. Споменах ви, че тя наскоро се беше възстановила от болестта си и изглеждаше толкова бледа и болнава, че я посъветвах да си почива. „Трябва да лежиш — казах ѝ аз. — Върни се на работа едва когато поукрепнеш.“ Тя ме погледна извънредно странно и започнах да подозирам, че умът ѝ е разстроен. „Достатъчно съм силна, господин Мъсгрейв“ — каза тя. „Ще видим какво ще каже докторът. Сега остави всякаква работа и само кажи, щом слезеш долу, че искам да видя Брънтън.“ „Иконома го няма“ — рече тя. „Няма го! Къде е отишъл?“ „Просто го няма. Никой не го е виждал. Няма го в стаята му. Така е, няма го, няма го!“ Тя се свлече покрай стената, като пищеше и се смееше, а аз, ужасен от внезапния истеричен пристъп, се втурнах към звънеца да повикам помощ. Отведоха в стаята му момичето, което продължаваше да стене и да риде, а аз разпитах за Брънтън. Явно беше изчезнал. Не беше си лягал, не бяха го виждали, след като се прибрал в стаята си предишната вечер. И все пак не ставаше ясно как е излязъл от къщата, след като всички врати и прозорци бяха залостени. Дрехите му, часовникът и дори парите му бяха в стаята, но липсваше черният костюм, които носеше обикновено. Чехлите му също ги нямаше, но намериха обувките. Тогава къде би могъл да се дене през нощта икономът Брънтън, какво му се беше случило? Разбира се, претърсихме къщата от мазето до тавана, но не се намери никаква следа от него. Както вече казах, имението е старинно и прилича на

лабиринт, особено в старото крило, което на практика е необитаемо. Така или иначе, претърсихме всяко помещение, без да открием и най-малката дия от изчезналия. Струваше ми се невероятно да си тръгне, като остави всичките си вещи, но не разбирах къде може да е отишъл. Извиках местните полицаи, но те не откриха нищо. Предишната нощ беше валило, затова огледахме ливадата и околните пътеки, но напразно. Така стояха нещата, когато се случи нещо ново, което ни накара съвсем да забравим първата загадка. В продължение на два дни Рейчъл Хауълс имаше толкова тежки пристъпи на бълнуване и истерия, че наехме сестра, която да бди при нея нощем. На третата нощ след изчезването на Брънтън сестрата задрямала в креслото до заспалата пациентка, а когато се събудила, видяла, че леглото е празно, прозорецът зее, а от болната нямало и помен. Веднага ме събудиха и с двамата лакеи незабавно се заехме да търсим изчезналото момиче. Не беше трудно да се разбере накъде бе тръгнала — от прозореца лесно проследихме следите ѝ през ливадата до брега на езерото. Там свършваха до чакълестата пътека, която води към портите на имението. Езерото е над два метра и половина дълбоко и можете да си представите чувствата ни, като видяхме, че следата на клетото умопомрачено момиче свършва при него. Разбира се, веднага взехме канджи и се заехме да я търсим, но така и не открихме тялото ѝ. Но пък извадихме на повърхността нещо много неочаквано — ленена торба, в която имаше смачкани ръждясали метални обръчи и няколко потъмнели кварцови или стъклени камъчета. Друго не извадихме от водата и макар вчера да продължихме търсенето с всички сили, не научихме нищо за съдбата на Рейчъл Хауълс или на Ричард Брънтън. Местната полиция не знае какво повече може да стори, затова дойдох при вас като последна надежда.

Можеш да си представиш, Уотсън, с какво вълнение изслушах тази необичайна поредица от събития, като се опитвах да ги съчетая и да изнамеря някаква обща нишка, която би могла да ги свързва.

Икономът беше изчезнал. Прислужничката беше изчезнала. Прислужничката обичала икономата, но после имала всички основания да го намрази. Била с уелска кръв, избухлива и темпераментна. Била страшно развълнувана непосредствено след изчезването му. Изхвърлила в езерото торба със странно съдържание. Това бяха всички фактори, които трябваше да се осмислят, и все пак никой от тях не

водеше до същината на нещата. Какво е стояло в началото на тази верига от събития? В него се криеше ключът към загадката.

— Мъсгрейв, трябва да видя онзи лист — казах аз, — който за вашия иконом е бил толкова важен, че заради него е рискувал да изгуби работата си.

— Ритуалът ни е доста причудлив — отвърна той, — но не бива да се забравя, че е много старинен. Ето копие от въпросите и отворите, ако искате да му хвърлите един поглед.

Той ми подаде същата бележка, която сега държа — странния изпит, на който е бил подлаган всеки член на рода Мъсгрейв, когато стигал пълнолетие. Ще ти прочета въпросите и отговорите дословно:

— На кого е било?

— На онзи, който си отиде.

— На кого ще бъде?

— На този, който ще дойде.

— Къде беше слънцето?

— Над дъба.

— Къде беше сянката?

— Под бряста.

— На колко разкоча?

— На север десет и още десет, на изток пет и още пет, на юг две и още две, на запад една и още една — и отдолу.

— Какво ще дадем за него?

— Всичко, което притежаваме.

— Защо да го даваме?

— Защото ни е поверено.

— Оригиналът не е датиран, но правописът е от средата на XVII век — отбеляза Мъсгрейв. — Едва ли обаче това ще ни помогне да разрешим загадката.

— Но пък ни изправя пред нова загадка — казах аз, — още по-интересна. Може да се окаже, че щом решим едната, ще сме решили и другата. Простете, Мъсгрейв, но вашият иконом е бил много умен

човек, който е проявил повече проникателност от десет поколения свои господари.

— Не ви разбирам — рече Мъсгрейв. — Тази бележка няма никакво практическо значение.

— На мен обаче ми изглежда напълно практическо и Брънтън е мислел по същия начин. Предполагам, че я е разглеждал и преди нощта, когато сте го заловили.

— Напълно е възможно. Не полагаме усилия да я крием.

— Според мен тогава той просто е искал да си я припомни. Доколкото разбрах, държал е някаква карта или скица, която е сравнявал с ръкописа и която е пъхнал в джоба си, преди да изчезне?

— Така е. Но какво общо е имал с тази стара семейна традиция и изобщо какво означава всичко това?

— Смятам, че няма да е особено трудно да разберем — казах аз. — Ако позволите, ще вземем първия влак за Съсекс и на самото място ще проучим подробно нещата.

Още същия следобед пристигнахме в Хърлстоун. Сигурно си виждал снимки и описания на прочутата стара къща, затова ще се огранича да ти кажа, че е във формата на буквата L, като дългото рамо е съвременната част, а късото — старата сграда, към която са направени пристройките. Върху ниската врата с тежък свод в старата част е гравирана годината 1607, но специалистите смятат, че гредоредът и каменната зидария са много по-стари. Изключително дебелите стени и малките прозорци в тази част са принудили семейството през миналия век да построи новото крило, а старото се е използвало само като склад. Къщата беше обградена от чудесен парк със стари дървета, а езерото, споменато от клиента ми, се намираше до алеята, на около два километра от къщата.

Вече бях абсолютно сигурен, че сме изправени не пред три отделни загадки, а само пред една, и че ако успея да открия истинския смисъл на ритуала на рода Мъсгрейв, ще уловя нишка, която ще ме отведе и до истината за Брънтън и Хауълс. И точно на това посветих силите си. Защо икономът си е дал такъв труд да проучва старинния текст? Очевидно, защото е видял в него нещо, убягнало на всички поколения провинциални благородници, което би могло да му донесе лична облага. Но какво е било то и как е повлияло на съдбата му?

Докато четях текста на ритуала, ми беше напълно ясно, че посочените стъпки се отнасят за някакво място, за което наемква останалата част от документа, и че ако намеря това място, няма да сме далеч от тайната, която навремето някой Мъсгрейв е сметнал за толкова важна, че да я увековечи по подобен странен начин. Дадени бяха две отправни точки — дъб и бряст. За дъба не можеше да има никакво съмнение. Точно пред къщата, от лявата страна на алеята, се извисяваше вековен дъб — едно от най-великолепните дървета, които съм виждал.

— Дали този дъб е бил тук, когато е сложено началото на ритуала? — попитах, докато минавахме покрай него.

— По всяка вероятност е видял още норманското нашествие — отвърна моят приятел. — Обиколката му е седем метра.

Ето че вече разполагах с единия ориентир.

— Има ли наоколо стари брястове?

— Ей там се издигаше един, но преди десет години го удари светкавица и отрязане пъна.

— Останала ли е някаква следа?

— О, да.

— И няма никакви други брястове?

— Стари няма, иначе има доста букове.

— Трябва да видя къде е бил.

Двуколката спря и без да влизаме в къщата, клиентът ми веднага ме заведе до онова място на поляната, където се беше извисявал брястът. Беше почти по средата на разстоянието от дъба до къщата. Явно напредвах.

— Вероятно няма как да се разбере колко е бил висок брястът — предположих аз.

— Мога да ви кажа веднага — шейсет и четири фута.

— Откъде знаете? — попитах учуден.

— В задачите по тригонометрия, които измисляше старият ми учител, винаги се искаше да се изчисли някаква височина. Като момче измерих всички дървета и постройки в имението.

Това беше неочакван късмет. Необходимите сведения идваха по-бързо и от най-смелите ми очаквания.

— Кажете, вашият иконом задавал ли ви е някога същия въпрос?

Реджиналд Мъсгрейв ме погледна изумен.

— Сега си спомням, че преди няколко месеца Брънтън *наистина* ме попита колко високо е било дървото във връзка с някакъв маловажен спор с коняря.

Това беше чудесна новина, Уотсън, тя показваше, че съм на прав път. Вдигнах поглед към слънцето. Доста се беше спуснало и прецених, че след по-малко от час ще опре в горните клони на стария дъб.

— Сигурно ти е било трудно, Холмс, след като старият бряст вече го е нямало.

— Е, поне знаех, че щом Брънтън го е направил, и аз ще успея. Освен това нямаше сериозни пречки. Отидохме с Мъсгрейв в неговия кабинет и аз окастрих това колче, за което завързах дълга връв, като на всеки ярд направих възел. После взех двойна въдица, която се оказа точно шест фута, и се върнахме до мястото на бряста. Слънцето точно докосваше върхарите на дъба. Закрепих въдицата на мястото, отбелязах посоката на сянката и я измерих. Беше точно девет фута.

Естествено, след това изчислението беше просто. Щом шестфутовата въдица хвърляше сянка девет фута, сянката на дърво, високо шейсет и четири фута, би била деветдесет и шест фута в същата посока. Отмерих полученото разстояние и стигнах почти до стената на къщата, където забих в земята едно колче. Представяш си тържеството ми, когато на няколко сантиметра от моето колче забелязах малка ямичка. Разбрах, че това е белегът, оставен от Брънтън при неговите изчисления, и че продължавам да вървя по петите му.

След като проверих посоките с помощта на компаса си, започнах да отброявам стъпките от това място. Измерих двайсет стъпки успоредно на стената и пак забих колче. После внимателно отброих десет стъпки на изток и четири на юг. Изправих се точно пред една стара врата. Четири стъпки на запад означаваха да се пъкна в коридор, застлан с каменни плочи — и това беше мястото, посочено от ритуала.

Никога не съм преживявал такова разочарование. За миг ми се стори, че напълно съм сгрешил при измерванията. Под ярките лъчи на залязващото слънце се виждаше, че старите изтрети каменни плочи по пода в коридора са здраво споени и не са били местени с години. Тук нямаше никакви следи от Брънтън. Потропах по пода, но той звучеше еднакво навсякъде, нямаше никакви пролуки или цепнатини. Но за щастие Мъсгрейв, който започваше да оценява значението на

действията ми и беше не по-малко развълнуван от мен, извади ръкописа, за да провери изчисленията.

— „И отдолу“ — извика той. — Пропуснали сте „и отдолу“.

Бях предположил, че това означава да се копае, но веднага разбрах, че съм сгрешил.

— Значи отдолу има подземие?

— Да, още от построяването на къщата. Елате по този коридор.

Слязохме по вита каменна стълба и спътникът ми запали един фенер, оставен върху голяма бъчва в ъгъла. Веднага стана ясно, че накрая сме стигнали до правилното място и че неотдавна тук е идвал и някой друг.

Помещението се използваше за складиране на дърва, но цепениците, които явно са били разпилени по пода, сега бяха струпани покрай стените и в средата се откриваше празно пространство. Точно там имаше голяма, тежка каменна плоча с ръждясала желязна халка, през която беше проврян кариран шал.

— Мили Боже! — извика моят клиент. — Това е шалът на Брънтън. Мога да се закълна, че съм го виждал на врата му. Какво е търсил тук негодникът?

По мое предложение повикаха двама местни полицаи и щом те дойдоха, се помъчих да вдигна плочата, като дърпах с шала. Тя почти не помръдна и едва с помощта на единия полицаи успях да я отместя настрана. Зейна черна яма. Мъсгрейв коленичи, промуши фенера и всички надникнахме вътре.

Пред нас се разкриваше малка килия, дълбока около два метра и широка малко повече от половин метър. До едната стена стоеше тумбест, обкован с месинг дървен сандък с вдигнат капак, а от ключалката стърчеше този странен стар ключ. Дъното му беше покрито с дебел слой прах, а влагата и червеите бяха прояви дървото и навсякъде беше плъзнала синкава плесен. По дъното на сандъка бяха пръснати няколко метални кръгчета — вероятно монети, същите като тези тук. Но нямаше нищо друго.

В този момент обаче не обърнахме внимание на стария сандък, защото очите ни бяха приковани във фигурата, отпусната до него. Беше мъж, облечен в черен костюм, със свити крака, чело, опряно на ръба на сандъка, и отпуснати ръце. Поради това положение цялата застояла кръв беше нахлула в лицето му и никой не би могъл да познае

разкривените кафяво-червеникави черти, но когато извадихме трупа, ръстът, облеклото и косата му бяха достатъчни да потвърдят, че това наистина е изчезналият иконом. Беше починал преди няколко дни, но не се виждаха никакви рани или контузии, които да са причинили ужасната му смърт. Така че след като изнесоха трупа от мазето, пред нас стоеше нов въпрос, почти толкова мъчен, колкото онзи, от който бяхме тръгнали.

Признавам си, Уотсън, че до този момент бях разочарован от разследването си. Разчитах, че щом намеря мястото, за което се говори в ритуала, ще разреша случая. Но ето че бях там, а продължавах да нямам никаква представа, какво е онова, което родът Мъсгрейв бе скрил така грижливо. Вярно, че изясних участта на Брънтън, но сега трябваше да си обясня как го бе стигнала и каква е била ролята на изчезналата жена. Седнах на едно буренце в ъгъла и задълбочено премислих всичко.

Ти, Уотсън, познаваш методите ми в такива случаи: след като съм преценил нечия интелигентност, аз се поставям на мястото на човека и се опитвам да си представя как бих постъпил при същите обстоятелства. В случая ме улесни фактът, че Брънтън е бил изключително умен, така че не ми се налагаше да ограничавам своя ум. Той е знаел, че е скрито нещо ценно. Открил е мястото. Разбрал е, че сам човек не може да премести плочата, която го покрива. Какво би направил след това? Не е можел да потърси помощ отвън, дори да е имал доверен човек, без да го въведе и да рискува да го хванат. По-добре е било при възможност да намери помагач в къщата. Но кого би могъл да помоли? Това момиче му е било предано. Никой мъж не би повярвал лесно, че завинаги е изгубил любовта на някоя жена, колкото и жестоко да се е отнесъл с нея. С ухажване той се е опитал да се сдобри с Рейчъл Хауълс и да я привлече за своя съучастничка. Слезли са заедно в мазето, за да вдигнат плочата с общи усилия. Виждах действията им дотук, като че ли наистина бяха пред очите ми.

Но дори за двама души, единият от които жена, сигурно е било трудно да вдигнат плочата. Не беше лесно дори за якия съсекски полицаи и мен. Как са си помогнали? Вероятно по същия начин, по който бих го сторил самият аз. Станах и внимателно разгледах цепениците, пръснати по пода. Почти веднага забелязах това, което очаквах. Една от тях, дълга около метър, имаше белег в единия край, а

няколко други бяха сплескани като от голяма тежест. Явно след като са повдигнали плочата от единия край, двамата са пъхнали в пролуката дървените клинове и са продължили да вдигат, докато отворът е станал достатъчно голям, за да се пропълзи вътре. Вероятно са задържали плочата, като са я подпрели с цепеницата — ето откъде бяха следите по нея. До момента всичко беше ясно.

Но какво беше станало после? Очевидно само единият е можел да влезе в ямата и това е бил Брънтън. Момичето е чакало горе. Брънтън е отключил сандъка, вероятно ѝ е подал това, което е намерил вътре — понеже то не се откри, и после... Какво е станало после?

Представих си сдържаната жажда за мъст, която внезапно се е разгоряла в жената със страстна келтска душа, щом е видяла в ръцете си мъжа, който я е бил оскърбил — може би далеч по-силно, отколкото е предполагал. Дали цепеницата не се е изплъзнала случайно и плочата не е затворила сама Брънтън в ямата, превърнала се в негова гробница? Дали девойката е била виновна само защото е премълчала? Или внезапно е избила дървената подпора и плочата е хлопнала? Но независимо от случилото се струваше ми се, че виждам как жената, притиснала скъпоценната си плячка, тича обезумяла по каменната стълба, а в ушите ѝ отекват приглушените викове на неверния ѝ любовник, неистово заблъскал по плочата.

В това се криеше тайната на пребледнялото ѝ лице, на нейната неуравновесеност, на изблиците истеричен смях на следващата сутрин. Но какво е имало в сандъка? Какво е направила с него? Разбира се, може да са били само смачканият метал и камъчетата, извадени от клиента ми от езерото. Изхвърлила ги е при първа възможност, за да заличи всички следи за своето участие в престъплението.

В продължение на двацет минути седях неподвижно и размишлявах. Силно пребледнял, Мъсгрейв продължаваше да държи фенера и да наднича в ямата.

— Това е от времето на Чарлс I — каза той, взирайки се в една от намерените в сандъка монети. — Видяхте ли, оказахме се прави за това, кога е сложено началото на ритуала.

— Може да открием още нещо от времето на Чарлс I — възкликнах аз, внезапно осенен за значението на първите два въпроса от ритуала. — Позволете да видя какво е имало в торбата, която сте извадили от езерото.

Качихме се в кабинета му и той изсипа пред мен останките. Когато ги погледнах, разбрах защо не им е придал значение металът беше почернял, а камъчетата изглеждаха матови и потъмнели. Избърсах едно от тях с ръкава си и то блесна в дланта ми като искра. Металът явно е имал формата на двоен обръч, но беше изкривен и усукан.

— Не бива да забравяте — казах аз, — че кралското семейство не се е отчаяло след смъртта на краля и при своето бягство вероятно е оставило скрити най-големите си ценности с намерението да се върне за тях в по-спокойни времена.

— Моят далечен прадядо сър Ралф Мъсгрейв е бил знаменит рицар и пръв помощник на Чарлс II в неговите скитания — каза моят приятел.

— Наистина ли?! — възкликнах. — Е, това наистина ни дава последната брънка. Приемете поздравленията ми макар и по трагичен начин, сдобихте се с реликва, която е изключително ценна сама по себе си, но като историческо свидетелство просто няма цена.

— Какво е това? — попита той, задъхан от удивление.

— Старинната корона на английските крале!

— Короната!

— Точно така. Помислете, какво се казва в ритуала? *На кого е било? На онзи, който си отиде.* Това става след екзекуцията на Чарлс. И после: *На кого ще бъде? На този, който ще дойде.* Това е Чарлс II, чието завръщане вече се предвижда. Не може да има никакво съмнение, че тази очукана и безформена диадема някога е увенчавала главата на Стюартите.

— А как е попаднала в езерото?

— О, отговорът на този въпрос иска повече време — казах аз и му описах накратко цялата верига от догадки и доказателства, която бях изградил. Когато разказът ми свърши, слънцето отдавна беше залязло и луната светеше ярко.

— Но как така Чарлс не си е взел короната, когато се е върнал? — попита Мъсгрейв, докато прибираше реликвата в ленената торба.

— Засягате въпрос, който вероятно никога няма да изясним. Вероятно онзи Мъсгрейв, който е знаел тайната, междувременно е починал и по недоглеждане е оставил на потомците си тези указания, без да им обясни какво означават. Оттогава те са се предавали от баща

на син, докато накрая са попаднали в ръцете на човек, който е разгадал тайната, но и се е простил с живота си.

Това, Уотсън, е историята за ритуала на рода Мъсгрейв. Потомците му продължават да пазят короната в Хърлстоун, макар че позволенията да я задържат им струваше известни юридически проблеми и значителна сума. Сигурен сам, че ако споменеш моето име, с радост ще ти я покажат. За жената не се чу нищо повече — вероятно е напуснала Англия и е отнесла със себе си спомена за своето престъпление в някоя страна отвъд морето.

[1] *Victoria Regina* (лат.), кралица Виктория — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.